

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Допускається до захисту

Завідувач економіки та економічної теорії

назва кафедри

доцент Батажок С.Г.

підпис, вчене звання, прізвище, ініціали

«С.Г.» 2019 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Удосконалення економічних взаємовідносин на підприємствах
молокопродуктового підкомплексу

Виконав(ла) студентка магістратури

Мазніцька Юлія Анатоліївна

прізвище, ім'я, по батькові,

підпис

Керівник

професор Юхименко П.І.

вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Рецензент

професор Свиноус І.В.

вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Біла Церква
2019

2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Спеціальність 051 «Економіка»

Затверджую
Завідувач кафедри
економіки та економічної теорії
доцент Батажок С.Г.
вчене звання, прізвище, ініціали
о.я. теобиньєв 2018 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

Мазніцькій Юлії Анатоліївні

прізвище, ім'я та по батькові

Тема: Удосконалення економічних взаємовідносин на підприємствах молокопродуктового підкомплексу

Затверджено наказом ректора № 933 від 28 листопада 2018 р.

Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до «23» 12 2019 р.

Перелік питань, що розробляються в роботі:

- визначити теоретичну сутність молокопродуктового підкомплексу;
- узагальнити теоретичні та методичні засади ефективного розвитку підприємств молокопродуктового підкомплексу;
- провести економічну оцінку сучасного розвитку підприємств з виробництва і переробки молока;
- обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування підприємств молокопродуктового підкомплексу.

Об'єктом дослідження є процес формування розвитку та підвищення економічної ефективності підприємств молокопродуктового підкомплексу.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	вересень 2018	вересень 2018
Методична частина	грудень 2018–січень 2019	грудень 2018–січень 2019
Дослідницька частина	травень–вересень 2019	травень–вересень 2019
Оформлення роботи	жовтень 2019	жовтень 2019
Перевірка на плагіат	жовтень 2019	жовтень 2019
Подання на рецензування	листопад 2019	листопад 2019
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2019	листопад 2019

Керівник кваліфікаційної роботи

Юхименко П.І.
підпис

професор Юхименко П.І.

вчене звання, прізвище, ініціали

Здобувач

Мазніцька Ю.А.
підпис

Мазніцька Ю.А.

прізвище, ініціали

Дата отримання завдання 28 вересень 2018 р.

РЕФЕРАТ

Мазніцька Юлія Анатоліївна. Кваліфікаційна робота на тему: «Удосконалення економічних взаємовідносин на підприємствах молокопродуктового підкомплексу»

Досліджено, що перспективи розвитку та функціонування галузі є надзвичайно актуальними, оскільки молоко та молочні продукти є особливо цінними і незамінними продуктами харчування людини.

Низька ефективність галузі, непаритетність відносин між виробниками та переробними підприємствами молочної продукції постачальниками ресурсів спричинили фінансові проблеми у більшій частині аграрних формувань, значно ускладнили можливість впровадження ресурсозберігаючих технологій та інвестиційно-інноваційних проектів.

Проблеми, що існують, практично набули системного характеру, вирішення яких потребує комплексного підходу щодо підвищення ефективності галузі на основі оптимізації параметрів організаційно-економічних засад при виробництві конкурентоспроможної продукції молочного скотарства, спрямованому на раціональне використання наявних ресурсів.

Удосконалення взаємовідносин між партнерами молокопродуктового підкомплексу викликане необхідністю задоволення економічних інтересів усіх суб'єктів, які координують свою господарську діяльність.

Метою даної магістерської роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад розвитку економічних взаємовідносин підприємств молокопродуктового підкомплексу, підвищення економічної ефективності функціонування молочної галузі.

Об'єктом дослідження є процес формування розвитку та підвищення економічної ефективності підприємств молокопродуктового підкомплексу.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів розвитку підприємств молокопродуктового підкомплексу.

Магістерська робота містить вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки та пропозиції, список використаних джерел. Також вона містить такі елементи як 24 таблиці, 11 рисунків, список використаних джерел із 57 найменувань. Загальний обсяг роботи - 123 сторінки машинописного тексту (комп'ютерний набір).

Ключові слова: підприємства молокопродуктового підкомплексу, підвищення ефективності, переробки молока, Економічна ефективність молочного скотарства.

ANNOTATION

**Maznytska Yulia Anatoliivna. Qualification work on the theme:
"Improvement of economic relations at the dairy subcomplex enterprises"**

It has been investigated that the prospects for the development and functioning of the industry are extremely relevant, since milk and dairy products are especially valuable and indispensable food for human beings.

The low efficiency of the industry, the non-parity of relations between producers and processing enterprises of dairy products by the suppliers of resources have caused financial problems in most of the agrarian units, have significantly complicated the possibility of introducing resource-saving technologies and investment-innovative projects.

The existing problems have become practically systemic in nature, the solution of which requires a comprehensive approach to improving the efficiency of the industry based on optimization of organizational and economic principles in the production of competitive dairy cattle products, aimed at the rational use of available resources.

Improving the relationship between partners of the dairy subcomplex is caused by the need to satisfy the economic interests of all entities that coordinate their business activities.

The purpose of this master's thesis is to substantiate the theoretical and methodological foundations of the development of economic relations between the dairy subcomplex enterprises, to increase the economic efficiency of the dairy industry.

The object of the research is the process of formation of development and increase of economic efficiency of dairy subcomplex enterprises.

The subject of the research is a set of theoretical, methodical and practical aspects of the dairy subcomplex enterprises development.

The master's thesis contains an introduction, three sections, conclusions for each section, general conclusions and suggestions, a list of sources used. It also contains elements such as 24 tables, 11 figures, a list of used sources of 57 names. The total amount of work is 123 pages of typewriting (computer typing).

Keywords: dairy subcomplex enterprises, efficiency improvement, milk processing, Economic efficiency of dairy cattle breeding.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ МОЛОКА	7
1.1. Значення і роль молокопереробної промисловості в системі АПК	7
1.2. Теоретичні аспекти організаційно-економічних взаємовідносин між партнерами молокопродуктового підкомплексу АПК	19
1.3. Методика оцінки економічних взаємовідносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК	26
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ	34
2.1. Динаміка виробництва молока в господарствах Тернопільської області	34
2.2. Аналіз економічної ефективності виробництва молока господарствами Тернопільської області	41
2.3. Аналіз економічних взаємовідносин між партнерами молокопродуктового підкомплексу	57
Висновки до розділу 2	72
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ПАРТНЕРАМИ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ	74
3.1. Розвиток економічного механізму взаємовідносин між партнерами молокопродуктового підкомплексу	74
3.2. Напрями розвитку молочної галузі в сучасних умовах	84
3.3. Державне регулювання та підтримка ефективного функціонування молокопродуктового підкомплексу	98
Висновки до розділу 3	114
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	117
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	120
ДОДАТКИ	126

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку); науково-виробниче видання [Присяжнюк М. В., Саблук П. Т., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М.]; за ред. П. Т. Саблука., В. Я. Месель-Веселяка., М. М. Федорова. - К.: ННЦІАЕ, 2014. - 1008 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. К.: 13МН, 2009. - 512 с.
3. Арич М. 1. Порівняльний аналіз динаміки та структури фінансово-економічних результатів підприємств молочної промисловості України // Бізнесінформ №2 '2017, с. 181-185
4. Березівський П.С. Ефективність виробництва і формування ринку продуктів скотарства у Карпатському регіоні / Львів: Укр. Технології, 1998.- 225С.
5. Білоусько Я.К., Товстопят В.Л. Удосконалення техніко-технологічного оснащення аграрного виробництва / Я.К. Білоусько, В.Л. Товстопят - К.: ННЦ ІАЕ, 2015.-59 с.
6. Божидарнік Т. Модернізація індустрії молочного скотарства: механізми та ресурсне забезпечення / Т. Божидарнік // Економіст. - 2014. - №4. - С. 66- 67.
7. Булавка О.Г., Якуба К.1., Дієсперов В.С., Александров М.С. Розвиток сільських територій // Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Лупенко Ю.О., Месель-Веселяка В.Я. -К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. - 182 е. (с. 100-106).
8. Васильків В.Г. Організація виробництва : Навчальний посібник - К.: КНЕУ, 2006. - 524с.
9. Войнаренко М.П. Кластери в інституційній економіці: Монографія / М.П. Войнаренко.- Хмельницький : ХНУ, ТОВ «Тріода- М», 2014.-502с.
10. Гетя А. Основні складові проекту «відроджене скотарство» / А. Гетя, М. Башенко, С. Рубан, О. Костенко // Тваринництво України. - 2014. -

№ 10. - С. 2-7.

11. Гринчук В.Ю. Основні показники характеристики економічних взаємовідносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК. [Електронний ресурс].- [http: - www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)

12. Рурська І. С. Особливості та економічна ефективність розвитку молочного скотарства у господарських формуваннях Тернопільської області // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) №1(25), 2017, с.97-101

13. Рурська І. С., Федуняк І. О., Перспективи розвитку молочної галузі в Тернопільській області // Агросвіт № 10, 2019с.3-7.

14. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК: Монографія / Демяненко М.Я., Саблук П.Т. та ін./ За ред. М.Я. Демяненка.-К.: ННЦАЕ, 2014.-372с.

15. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2018 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2005 р. № 1158: [Електронний ресурс]: Режим доступу:

[phttp://zakon.nau.ua/doc/?uid=1136.1196.1&nobreak=1](http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1136.1196.1&nobreak=1).

16. Дипілевий В. А. Екологічне кормовиробництво для прибуткового ведення тваринництва в ринкових умовах / В. А. Дишлевий, Г. В. Дишлева // Проблеми розвитку тваринництва : міжвід. темат. зб. наук. пр. УААН, Черкас. Ін-т агропром. вир-ва. - К. : Аграрна наука, 2010. - Вин. 2. - С. 15-20.

17. Дієсперов В.С. Ефективність виробництва в сільськогосподарському підприємстві: Моногр.-К.:ННЦ «ІАЕ», 2011.-340с.

18.Зінченко О.І. Кормовиробництво: Навчальне видання, К.: Вища освіта, 2014,-440с.

19.Ільчук М.М. Ефективне функціонування молокопродуктового підкомплексу України.-К.: «Нічлава» 2007.-312с.

20. Касіян Р. Л. Економічна ефективність виробництва молока і напрями її підвищення // Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки.-2016.- Вип.23.-с.78-85

20. Литовченко М. В., Молочна промисловість України: стан та перспективи розвитку // Агроевіт № 8, 2018, с.30-34.
21. Лозинська І.В. Формування та перспективи розвитку галузі м'ясо-молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах / І.В. Лозинська.- Суми, Сумський національний аграрний університет, 2018.- 342с.
22. Лузай Ю.Я. Збалансованість попиту та пропозицій на продовольчому ринку України / Лузан Ю.Я. // Економіка АПК. - 2014. - № 8. - С.27-36.
23. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю.О. Лупенко; за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. - К.: ІАЕ, 2015. - 182 с.
24. Маслюківська А. О. Державна підтримка розвитку молочного скотарства: [Електронний ресурс]: Режим доступу:
<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa>
25. Месель-Веселяк В. Я. Економічні передумови забезпечення розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва в Україні / В. Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. - 2014.- №3. - С. 9 - 16.
26. Національна доктрина реформування агропромислового комплексу України для забезпечення його інноваційного розвитку (проект) / П.Т.Саблук, В.М.Скупий, В.Я.Месель-Веселяк. та ін. К.: ННЦ, «ІАЕ». - 2010. - 10 с.
27. Національний проект «відроджене скотарство» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://cattlenationalproject.org.ua/about.html>.
- 29.Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств: монографія / За ред. Р.Ф.Бруханського, М.К. Пархомця, П.Р. Пуцентейла.- Тернопіль: Крок, 2018.-300с.
30. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств регіону: теорія, методика, практика: монограф. / М.К. Пархомець, В.В. Еудак,-Тернопіль: ТНЕУ.- 2017.-256с.

31. Організаційно-економічні параметри ресурсощадних технологій виробництва продукції рослинництва і тваринництва. - Л.: Українські технології, 2000. - 223с.

32. Організація виробництва в аграрних формуваннях: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 550с.

33. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Тернопільської області за 2018 р. Форма 50-сг (річна).

34. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Тернопільської області за 2016 р. Форма 50-сг (річна).

35. Погребняк 1.1 Аналіз досягнутого рівня виробництва продукції молочного скотарства в Тернопільській області // Міжнародний науково-виробничий журнал Сталий розвиток економіки.-2'2016[19].-с. 185-189.

36. Пархоμεць М. К. Організаційно - економічні основи розвитку молокопродуктового підкомплексу в ринкових умовах : моногр. / М. К. Пархоμεць. - Тернопіль : Економічна думка, 2005. - 346 с.

37. Пархоμεць М.К. Доходи галузей тваринництва та шляхи їх збільшення у аграрних підприємствах регіону / Пархоμεць М.К., Уніят Л.М. // Вісник ТНЕУ. Науковий журнал №1 (січень-березень).-2017.- с. 49 - 62

38. Пархоμεць М.К. Економічний механізм розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК Західного регіону України.- Тернопіль: «Економічна думка», 2001.-328с.

39. Пархоμεць М.К. Ціноутворення у підприємствах агропромислового виробництва: організація та методика [Монографія] / М.К. Пархоμεць, М.З. Матвійчук.- Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2015.-228с.

40. Пархоμεць М.К., Уніят Л.М. Підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах. Інноваційна економіка АПК. Всеукраїнський науково-виробничий журнал 2.2014 [21].- Тернопіль: - с.57 - 64.

41. Пархоμεць М.К., Уніят Л.М. Шляхи розвитку галузей

тваринництва в сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. Економічні науки. -Луцьк: ВНУ.- 2012.- №26, с.70 - 76.

42. Пархоμεць М.К., Уніят Л.М.Стан та перспективи економічного розвитку регіонального молокопродуктового підкомплексу // Вісник Тернопільського державного економічного університету. Випуск 1 січень-березень 2009.- «Економічна думка» ТДЕУ, 2009.-207с. С. 153-163

43. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України: зі змінами станом на 23.12.2010 // Відомості Верховної Ради України: офіц. вид. - 2014. - № 29. - Ст. 272.

44. Пуцентейло П.Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика: монограф. / П.Р. Пуцентейло.-Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка» ТНЕУ, 2014.-420с.

45. Рынок молока и молокопродуктов Украины. [Електронний ресурс].- [http: www.pro-consulting.ua](http://www.pro-consulting.ua)

46. Саблук, М.Ф. Кропивко та ін.. Національна доктрина реформування та розвитку агропродовольного комплексу України (проект). - Ж. Економіка АПК, №4, 2014-С.3-6

47. Сіра Ю.В. Дослідження впливу ціноутворюючих чинників у виробництві молочної продукції //Продовольчі ресурси.-2017.-№ 2, с. 120-125

48. Статистичний збірник сільське господарство Тернопільської області за 2017рік: Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2018. - 228 с.

49. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2018 р. : Головне управління статистики у Тернопільській області, 2019. - 421 с.

50. Тарасюк Н.М. Управління ефективністю економічних взаємовідносин у молокопродуктовому підкомплексі АПК / С.В. Козловський, Н.М. Тарасюк // трансформаційна динаміка процесів відтворення в аграрній економіці: Колективна монографія. – Під редакцією Калетніка Г.М. – Вінниця, 2015. – с. 216 - 223.

51. Ткачук С.П. Удосконалення економічних взаємовідносин підприємств молокопродуктового підкомплексу АПК / Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва.-Умань, 2016.- Вип.78.- Ч.2.:Економіка, с.160-179
52. Управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій / [Саблук П.Т., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. та ін.]; за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка. - К.: ННЦ ІАЕ, 2014. - 482 с.
53. Фінанси агропромислового виробництва. Навчальний посібник / За ред. Пархомця Миколи Кириловича.-Тернопіль: ТНЕУ, 2018-404с.
54. Ходаківська О. В. Напрями біологізації землеробства у кормовиробництві / О. В. Ходаківська // Економіка АПК. - 2010. - № 5. - С. 13-16.
55. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика): У 2-х т.: Т. 1: Теорія ціноутворення та технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур / за ред. П. Т. Саблука, Ю. Ф. Мельника, М. В. Зубця, В. Я. Месель-Веселяка. - К.: ННЦ ІАЕ, 2011. - 698 с.
56. Яворська Т.І. Малий бізнес у сільському господарстві: теорія і практика:монографія / Яворська Т.І. - К.: ННЦ ІАЕ, 2015.- 386 с.
57. Яців І.Б. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств: Монографія / І.Б. Яців.-Львів: Український бестселер, 2016.- 427с.